

SXEDIO.G28

3.12.1957: Ο ΝΕΟΣ ΚΥΤΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΕΡ ΧΙΟΥ ΦΟΥΤ ΦΘΑΝΕΙ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΔΙΑΔΕΧΟΜΕΝΟΣ ΤΟΝ ΣΕΡ ΤΖΩΝ ΧΑΡΤΙΓΚ

Το Σιδερένιο Κυβερνήτη της Κύπρου Σερ Τζων Χάρτιγκ, διαδέχθηκε στις **3** Δεκεμβρίου **1957** ο Κυβερνήτης Σερ Χιου Μάκιντος Φουτ, αργότερα Λόρδος Κάρατων.

Ο Φουτ έφθασε σε μια κρίσιμη περίοδο στην πορεία του απελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ, η οποία συνέχιζε την αναστολή της δράσης της δίνοντας την ευκαιρία στον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο να διαπραγματευθεί πολιτική λύση του Κυπριακού.

Όπως είπε ο ίδιος αργότερα (Δεκέμβριος **1960**) σε διάλεξη στη Βασιλική Κοινοπολιτειακή Εταιρεία από την αρχή η Κυπριακή πολιτική της Βρετανίας συνίστατο αυτή την περίοδο στην επιδίωξη συστήματος διοίκησης της νήσου, βάσει του σχεδίου της Ζυρίχης.

Παράλληλα είπε οργάνωσε τις υπηρεσίες πληροφοριών μετακαλώντας στη νήσο τον Αρχηγό της Ιντελιντζενς Σέρβις της Βρετανίας Τζων Πρέντεργκαστ, την οποία έθεσε υπό τον βοηθό Κυβερνήτη Τζορτζ Σιγκλαίρ.

Κύρια προσπάθεια μας, πρόσθεσε ο Φουτ, ήταν να επαναφέρουμε στη νήσο τον Αρχιεπίσκοπο και να εκδιώξουμε το Στρατηγό Γρίβα.

Στη συνέχεια ο Φουτ διευκρίνισε τι ήλπιζε να επιτύχει:

"Ήταν μια απλή υπόθεση εφ' όσον υφίστατο πλήρες αδιέξοδο μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας και μεταξύ των δυο κοινοτήτων στη νήσο. Φαινόταν σαφές ότι χρειαζόμαστε καιρό για την επούλωση των τραυμάτων και για να εργασθούμε για μια τελική λύση. Η πρόταση ήταν ότι ένας τελικός διακανονισμός έπρεπε να αναβληθεί για μια επταετία, ότι ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος έπρεπε να επιστρέψει αμέσως από την Αθήνα, ότι εκείνοι οι οποίοι εκρατούντο

έπρεπε να απολυθούν προοδευτικά, ότι η έκτακτη κατάσταση έπρεπε να τερματισθεί και ν' αρχίσουν το ταχύτερο δυνατό συζητήσεις με τους ηγέτες της Ελληνικής και της τουρκικής κοινότητας της νήσου.

Στόχος των συνομιλιών κατά την άποψη του Σερ Χιου Φουτ, έπρεπε να ήταν η εγκαθίδρυση δημοκρατικού συστήματος διακυβέρνησης κι' ότι έπρεπε να παρασχεθεί εγγύηση τόσο στους Έλληνες όσο και τους Τούρκους ότι στο τέλος επταετούς περιόδου αυτοκυβέρνησης καμιά τελική λύση δεν θα επιβαλλόταν, αν δεν θα γινόταν πλήρως αποδεκτή και από τις δυο".

Αυτή ήταν η πολιτική που ακολουθούσε η Βρετανία στην Κύπρο στις αρχές του **1958**.

Ο Φουτ πίστευε ότι η Τουρκία θα ενέκρινε την πολιτική αυτή, αλλά απογοητεύθηκε όπως είπε όταν είδε τις έντονες αντιδράσεις της Τουρκίας.

Ο Χάρτιγκ έφυγε από την Κύπρο στις **4 Νοεμβρίου 1957** αφήνοντας πίσω του εννέα αγχόνες, κατάμεστα κρατητήρια από πολιτικούς κρατούμενους χωρίς δίκη, πολλούς καταδικασθέντες σε ισόβια, μερικοί από τους οποίους βρίσκονταν στις φυλακές της Αγγλίας, εκατοντάδες τραυματίες και σακατεμένους από τους ξυλοδαρμούς και τα βασανιστήρια και την οργή του κυπριακού λαού.

Η αναχώρηση του Χάρτιγκ και η ανακοίνωση για την έλευση του Σερ Χιου Φούτ, τέως κυβερνήτη της Ιαμαϊκής, και πρώην Αποικιακού Γραμματέα στην Κύπρο, δημιούργησαν κλίμα ευφορίας στον κυπριακό λαό και ελπίδες ότι θα άλλασσαν τα πράγματα.

Τις απόψεις του κυπριακού λαού διατύπωσε ο Εθναρχεύων Μητροπολίτης Κιτίου Ανθιμος:

"Εάν η αντικατάστασις του Κυβερνήτη Χάρτιγκ σημαίνει αλλαγήν της πολιτικής της Βρετανικής Κυβερνήσεως έναντι του Κυπριακού ζητήματος, εν τωιαύτη περιπτώσει θα πρέπει ασφαλώς την αντικατάστασιν να επακολουθήση η άρσις των εκτάκτων μέτρων, η επάνοδος του Εθνάρχου και των λοιπών εξορίστων, η απόλυσις όλων των πολιτικών

κρατουμένων και η επίσημος αναγνώρισις του δικαιώματος αυτοδιαθέσεως του Κυπριακού λαού. Δεν έτυχε να γνωρίσω τον αντικαταστάτην του Χάρτιγκ, αλλά πιστεύω ότι αν έλθη υπό τας άνω προϋποθέσεις τότε ασφαλώς θα επιτύχη".

(Μεταγλώττιση)

"Εάν η αντικατάσταση του Κυβερνήτη Χάρτιγκ σημαίνει αλλαγή της πολιτικής της Βρετανικής Κυβέρνησης έναντι του Κυπριακού ζητήματος, θα πρέπει ασφαλώς την αντικατάσταση να επακολουθήσει η άρση των έκτακτων μέτρων η επάνοδος του Εθνάρχη και των λοιπών εξορίστων, η απόλυση όλων των πολιτικών κρατουμένων και η επίσημη αναγνώριση του δικαιώματος αυτοδιάθεσης του Κυπριακού λαού. Δεν έτυχε να γνωρίσω τον αντικαταστάτη του Χάρτιγκ, αλλά πιστεύω ότι αν έλθει υπό τις άνω προϋποθέσεις τότε ασφαλώς θα επιτύχει".

Κατά την άφιξη του στην Κύπρο ο νέος Κυβερνήτης προσπάθησε από την αρχή να δημιουργήσει μια νέα ατμόσφαιρα. Είπε πολύ ωραία λόγια για την ανάγκη ειρήνευσης, διαβεβαίωσε ότι ερχόταν ως "φίλος και υπηρέτης" του κυπριακού λαού, και απέφυγε επιμελώς να αναφερθεί ονομαστικά στην ΕΟΚΑ και τη δράση της, παρά μόνο με υπονοούμενα.

Ο Κυβερνήτης απέφυγε επίσης να δεσμευθεί για ο,τιδήποτε και ζήτησε πίστωση χρόνου για να εξετάσει την κατάσταση λέγοντας ότι δεν μπορούσε να βασισθεί στην προηγούμενη του πείρα.

Γιατί ο Σερ Χιου Φουτ δεν ήταν εντελώς άγνωστος στους Κυπρίους. Είχε διατελέσει αποικιακός Γραμματέας τα προηγούμενα χρόνια στο νησί, είχε πολλούς και γνωστούς και ίσως και φίλους και αυτός ήταν ένας από τους λόγους που βάρυνε στην εκλογή του ως Κυβερνήτη.

Στο αεροδρόμιο είχαν στηθεί γι' αυτόν τιμητικές μπάντες και επικεφαλής βρισκόταν ο προσωρινός Κυβερνήτης Τζιορτζ Σιγκλαίρ και ο αρχηγός των επιχειρήσεων εναντίον της ΕΟΚΑ

Υποστράτηγος Κέντριου.

Στο Κυβερνείο έδωσε δεξίωση μετά την ορκωμοσία του και κάλεσε τόσο Έλληνες όσο και τούρκους. Ενώ όμως από τουρκικής πλευράς αυτοί που παρέστησαν είχαν κάποια ανάμιξη στην πολιτική, από ελληνικής πλευράς μόνο κυβερνητικοί υπάλληλοι παρέστησαν. Μεταξύ αυτών ήταν ο Εφέτης Ζαννετίδης, ο διευθυντής ταχυδρομείου Χαραλαμπίδης και ο διευθυντής του Κυβερνητικού τυπογραφείου Βασιλειάδης και από τουρκικής ο Μουφτής Ντανά και ο Φαζίλ Κουτσιούκ.

Γενικά η "επίσημη" ελληνοκυπριακή πλευρά σαμπόταρε τη δεξίωση του.

Στην πρώτη διάσκεψη τύπου κάλεσε μόνο ξένους δημοσιογράφους στο Κυβερνείο και ανέφερε στις δηλώσεις του:

" Επανέρχομαι στην Κύπρο ως φίλος σας και υπηρέτης σας. Ερχομαι με ελεύθερη σκέψη και χωρίς προκατάληψη. Αντιλαμβάνομαι καλά τις δυσκολίες, αλλά όσον εξαρτάται από εμένα, θα προσπαθήσω να συναντηθώ και να συνομιλήσω με όσο περισσότερους Κυπρίους, μπορώ, σε όλα τα μέρη της νήσου και απ' όλες τις κοινότητες και κατηγορίες τάξεων.

Θα είμαι πάντοτε προσιτός προς εκείνους από σας οι οποίοι θέλουν να με συναντήσουν. Βασιζόμενοι στην κατανόηση μπορούμε μαζί να εξεύρουμε διέξοδο από τις ανησυχίες και τις περιπλοκές. Είμαι βέβαιος ότι αν δεν επιληφθούμε της ευκαιρίας που βρίσκεται τώρα μπροστά μας, μόνο όλεθρος μπορεί να προκύψει.

Πιστεύω ότι η καταπληκτική πλειοψηφία του κυπριακού λαού επιθυμεί να δεχθεί την προσφορά φιλίας και κατανόησης και συνεργασίας την οποία κάμνω. Αν υπάρχουν πρόσωπα, τα οποία επιθυμούν να την απορρίψουν και να προσφύγουν αντίθετα στην αταξία και τον εκφοβισμό, εκείνο που θα επιτύχουν θα είναι μόνο να επιβραδύνουν την πορεία προς μια δίκαιη διευθέτηση και να επισωρεύσουν δεινά στην Κύπρο. Εκείνοι δε οι οποίοι θα κάμουν την Κύπρο να υποφέρει, θα φέρουν την τρομερή ευθύνη των πράξεων τους και θα καταδικάζονται αιώνια.

Ειλικρινά ζητώ από κάθε κάτοικο της νήσου να μελετήσει την πορεία την οποία πρέπει να ακολουθήσουμε. Η Κύπρος δεν μπορεί να καταδικασθεί σε ένα μέλλον μίσους και φόβου. Ο λαός της ωραίας αυτής νήσου πρέπει μια μέρα και πάλι να αρχίσει να εργάζεται και να ζει ειρηνικά και σε ειρήνη, σεβασμό, ανοχή και ευτυχία. Οσον αφορά εμένα είμαι περήφανος να αφοσιωθώ επειγόντως και ανεπιφύλακτα στον σκοπό τούτο, πιστεύω δε ότι ο κυπριακός λαός επιθυμεί διακαώς την επίτευξη του σκοπού αυτού. Είμαι πεπεισμένος και εύχομαι όπως επιτύχουμε μαζί και έχω τη βεβαιότητα ότι μπορούμε να το επιτύχουμε".

Στις αρχές του **1958** ο βρετανός πρωθυπουργός Χάρολντ Μακμίλλαν ανακοίνωσε το σχέδιο του για συγκυριαρχία στην Κύπρο από τη Βρετανία, την Ελλάδα και την Τουρκία μέσω αρμοστών. Το σχέδιο προέβλεπε επίσης όπως η Κύπρος παραμείνει βρετανική αποικία ενώ της προσφερόταν επταετής αυτονομία.

Οι αντιδράσεις ήταν άμεσες και όπως παρατηρούσε ο Φουτ η Τουρκία αναθεώρησε τη στάση της και δήλωσε ότι αν η βρετανική Κυβέρνηση εφαρμόζε πράγματι το σχέδιο της τότε οι Τούρκοι θα το δέχονταν. Οι Τούρκοι δεν είχαν να χάσουν τίποτα. Αντίθετα κέρδιζαν συγκυριαρχία στην Κύπρο για πρώτη φορά επίσημα.

Πρόσθεσε ο Φουτ:

"Και τότε, μέσα σε λίγους μήνες από της αναγγελίας του σχεδίου ο Αρχιεπίσκοπος προέβη στην υφίστης σημασίας δημόσια δήλωση υπέρ μιας ανεξάρτητης Κυπριακής Δημοκρατίας".

Οι εξελίξεις ήταν δραματικές. Το **1959** έγιναν οι συνομιλίες των Υπουργών Εξωτερικών της Ελλάδας και της Τουρκίας Ευάγγελου Αβέρωφ και Φατίν Ζορλού που οδήγησαν στην επίτευξη συμφωνίας, η οποία υπεγράφη στις **19 Φεβρουαρίου 1959** στο Λονδίνο.

Ο Φουτ έμεινε για ένα και πλέον χρόνο στην Κύπρο και εγκατέλειψε το νησί τα μεσάνυκτα της **15ης** προς τη **16η** Αυγούστου, **1968**, καθώς ανακηρυσσόταν η

ανεξάρτητη Κυπριακή Δημοκρατία.

Αργότερα στο Λονδίνο του απονεμήθηκε ο τίτλος του Λόρδου και έγινε γνωστός ως Λόρδος Κάρατων.